Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 283. Sâmbătă în 23 Decembre (4 Ianuariu 1896).

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci). — **Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserțiuni: 1 cm.** □ 1 cr., plus 30 cr. timbru. — Toate abonamentele și tacsele se plătesc în Timișoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacțiunea și Administrațiunea: Timişoara, cetate, strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse), Nr. 41.
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4

Crăciunul.

Timișoara, 23 Decembre (4 Ianuariu n.)

Sub ceriu cu stele luminoase, într'o atmosferă aspriță de vêntul rece și pătrundětoriu, în timp geros și înghețat sěrbăm în anul acesta Nașterea Mântuitoriului nostru Isus Christos.

Cam reci și înghețate ne sunt și inimile noastre românești!

Un viitoriu nepronunțat, nedeterminat, nesigur, promițětoriu de grele și mari furtuni în lume, acesta ne cam recește și ne cam înghiață inimile! Atât de una cât și de cealaltă parte a lumei, adecă atât despre rěsărit cât și despre apus, pe orisontul bětrânei Europe se ivesc nori grei, cari tot mereu se sporesc sburând unul spre altul și îngrămădindu-se. Coatingerea și ciocnirea lor, știm, naște tresnet, fulger și furtuni mari, aprind focuri mari și sguduesc lumea. Produc teroare, spaimă și desastre în sinul omenimei.

Controversele vechi întrě puterile mari europene stau, multe la numěr, încă neaplanate, și dejá se ivesc și grămădesc altele noue, cari de cari mai acute, mai grave și mai încurcate în sîmburele lor.

Toate parlamentele statelor constituționale, compuse în mod nefiresc, conduse în mod măestrit, în loc de a fi adevěrate și genuine isvoare din cari massele cetățenilor sě se adape cu tot feliul de bunătăți și de fericiri, au devenit niște corporațiuni constituite din diferite grupuri, adesea chiar heterogene, ca focul cu apa, cu diferite scopuri speculative egoistice, fie-care grup avênd în vedere o unică țintă: puterea statului.

Pretutindenea massele popoarelor sunt nemulțumite, gem, lărmuesc, pășesc cu atacuri înfiorătoare, altele au devenit la starea, că nici ele însele nu mai știu ce sě voiască, ele însele nu sunt în clar cu scopurile ce le urmăresc: sunt de tot amețite și îmbetate la cap.

Generală și foarte lățită este tendența omenimei de aḑi, ca unii din ea sě se înalțe, desmerde, îngrașe și sě se fericească prin deprimarea drepturilor altora, prin spoliarea deaproapelui, chiar a confraților lor.

Neîncrederea reciprocă este generală. O nesiguritate, un pessimism nemărginit stăpânește aḑi asupra omenimei, străbătênd până în adâncul sufletului popoarelor. Tot ce odinioară trecea ca un tesaur valoros pentru bunul comun public, aḑi este în partea sa morală devalvat și redus la un lucru fără nici un preț.

Conceptele sublime politice ale dreptului public de stat: patriotismul, egalitatea, frățietatea, au aḑi cu totului tot alt sens, altă definițiune, nu pe cea din trecut.

Libertatea! Ah, libertatea, acest nobil product al spiritului timpului ce domniá pe la începutul secolului present, care se apropie de groapă, libertatea, pe care o cântau și cântă poeții, pe care o preamăresc filosofii și istoricii, acest neprețuit tesaur de fericire pământeană, în ce stare se află ea, la ce stare a ajuns ea în timpul present? Cât de devalvată este a ei morală? Nici sclavii, nici popoarele subjugate politicește nu mai leagă nici o speranță de dînsa, nu-i mai atribue nici o putere în domeniul și pe terenul parlamentarismului și al constituționalismului.

Ear' noi, românii din Ungaria, ca națiune, în propriul nostru sin ce vedem? — — —

Eată momentele cari ne cam recesc și înghiață inimile și pepturile!

Însě totuși sě ne întrebăm:

Oare într'adevěr, numai vis și fantasme sě fie ideile mari și sublime politice-constituționale, de cari bărbați adânc cugetători și înțelepții lumei s'au inspirat și aproape o sută de ani s'au însuflețit pentru ele, s'au ostenit și jertfit pentru inactivarea lor?

Oare într'adevěr, numai vis și fantasme goale sě fie nașterea, vieața, patimile și moartea Mântuitoriului nostru Isus Christos?

Oare numai vis și fantasmă sě cuprindă în sine învěțăturile și credința legii noastre bisericești, cari ne spun și învață, că Christos pentru a omenimei mântuire s'a născut, a trăit pe pământ, a pătimit și a murit?

Nu se poate — credem noi, românii.

Ear' credênd că toate acestea constituesc o imposibilitate, credem de-odată și în altă învěțătură bisericească: »prin moarte la vieață« . . . . »moartea cu moartea călcând« . . . .

Eată soarele nostru încălditoriu: credința în legea noastră bisericească, în învěțăturile ei, în vieața, patimile și faptele Mântuitoriului!

Care este *steaua* conducětoare a românilor din Ungaria?

Este *naționalismul, românismul* nostru.

Naționalismul, identic cu românismul, formează pentru noi legătura celor șepte nuele simbolice, bine legate la olaltă, pe cari nici o putere omenească nu le-a putut încovoiá și frânge, până când nuelele, fără a fi legate la olaltă, pot fi rupte ușor din partea ori-cărui om de mărginite puteri fisice.

Prin astfeliu de legătură propriă și benevolă a noastră nu numai că vom fi neînfrângibili, ci uniți în activitate vom frânge și sparge toate legăturile de altă natură, cari ne apasă individualminte.

Prin legătură — la deslegare!

Căci legăturile involuntare, adecă cele cari dintr'o parte străină se impun individului sau corporațiunilor, națiunilor întregi, sunt cu totului tot de altă natură. Până când legătura rațională și voluntară ocrotește, scutește, întărește, până atunci cea involuntară, cea impusă de un al treilea, causează durere, uscă, stêrpește . . . .

Dintrě toate legăturile involuntare, sub cari omul a ajuns, fie prin naștere sau prin alte împregiurări, nici una nu este așa de dureroasă ca ceea-ce privește și apasă individualitatea fisică a omului.

Urmeze ea de la natură, urmeze din partea cutărui despotism, sau din partea altor masse de popor, legătura apasă și doare amar și greu.

Pentru astfeliu de dureri pe un om nu-l desdaunează nime, prin nimic. Superba sa conștiință, că el însuși este stăpânul sěu, că el însuși își regulează modul sěu de vieață individuală, acestea-i sunt omului mai scumpe de cât ori-cari alte bunătăți. În schimb pentru acestea omul nu primește nici o vieață alt-cum tignită fisică, nici un eventual mod de esistință lipsită de ori-care muncă ori grijă!

Astfeliu e omul, și astfeliu este și o națiune.

Ací zace tainicul nimb al libertăței, ací simburele din care încolțește și se desvoaltă dorul de libertate de o parte, de altă parte lipsa neîncungiurabilă de a lucrá și de a se luptá omul, și ca el, poporul și națiunile în solidaritate pentru *mântuirea* lor.

Naționalismul, românismul nostru este dar' legătura noastră, pe carea în limbagiul acțiunei și luptei politice o numim: *solidaritate!*

Încântătoare esemple ne dă vieața popoarelor antice despre puterea legăturei, solidarităței naționale! State și popoare mici și slabe au sulevat și raportat învingeri strălucite față de state mari și față de popoare puternice. Grachii au sulevat lupta pentru înfrângerea puterei patriciilor romani; țěrănimea a aprins focul mistuitoriu în contra feudalismului evului mediu . . .

Toate acestea în dragul libertăței și prin solidaritate.

Nu se poate, ca libertatea adevěrată sě rěmână încă mult și îndelungat timp regulamentată, ca sě nu ḑic încătușată, după stilul modernului liberalism. Nu se poate, ca libertatea genuină și adevěrată sě nu devină eliberată de lanțurile lumei, cari aḑi, batjocorindu-o, o țin secuestrată!

Sě ne încălḑim dar' inimile în ḑiua nașterei Mântuitoriului!

Este drept și adevěrat, că *naționalismul*, românismul nostru aḑi este greu apăsat din partea detentorilor actuali ai puterei statului, că el este persecutat, strîmtorat foarte; e drept și adevěrat, că cutezanța resolută spre a-i dá un sbor, un avênt falnic și binemeritat, cam lipsește chiar în sinul neamului nostru, și încă n'a ajuns a formá o însuflețită dorință generală; este drept și adevěrat, că aceasta dorință s'a cam topit în multe capete, în multe inimi românești, dar' *naționalismul* esistă totuși în inimile tuturora și tot mereu strînge rêndurile, le leagă și conleagă, unește individualitățile particulare spre o vieață *corporativă națională*.

Și tocmai aceea, ce adesea i-se impută, că el nu totdeauna și nu în toate pășește cu suficientă vivacitate și energiă, cu generală și strictă solidaritate spre a-și câștigă în statul nostru o deplină respectare și validitare, tocmai acestea servesc ca dovadă despre necesitatea esistinței sale în stat și-i garantează viitoriu și prosperare.

Eată dar' stelele noastre conducětoare!

Ele sunt: *naționalismul, românismul, solidaritatea!*

Avênd noi aceste stele conducětoare, nu vom rětăcí în întunerecul nopții, ori cât de mare va fi el.

Avênd aceste stele, cari și până acum prin bisericile noastre sfinte ne-au condus la credința, că s'a născut Mântuitoriul nostru, care naștere »a rěsărit lumei lumina cunoștinței« — avem și motive de a ne bucurá de sfintele și frumoasele sěrbători de mâne și poimâne . . . . .

Dorim dar' stimaților nostri abonați, cetitori și public român, din partea noastră comună, —

dorim tuturor celor ce cred și țin la naționalismul român și la solidaritatea lui —

Sěrbători fericite!

———

Scrisori din Budapesta.

Budapesta, 1 Ianuariu 1896.

(Afacerea suspendării societăţii de lectură „Petru Maior“.)

Cercetarea pusă la cale din partea ministrului de interne decurge. Eri la 4 oare s'a presentat din nou în localul societăţii comisiunea deja cunoscută onor. cetitori din raportul meu anterior, esaminând biblioteca. Ne aflând nimica „suspiţios“ s'a depărtat după o cercetare de aproape 2 oare luând cu sine catalogul cărţilor şi lăsând în locu-i un revers.

Tinerimea s'a liniştit. Preşedintele societăţii în conţelegere cu membrii ei a conferat cu mai multe persoane mai marcante din inteligenţa română pestană în afacerea aceasta, fiind asigurat de cel mai mare sprigin. Aceste persoane vor intreveni însele în persoană la ministrul de inrerne în causa societăţii, dându-ne tot-odată sfatul, ca deocamdată se nu facem nici un pas în cestiunea aceasta. În sĕptĕmâna aceasta în tot casul se va clarificá cestiunea aceasta atât de ardentă, de la care împregiurare va depinde trimiterea unei deputaţiuni la ministrul de interne, sau ba.

Pre cum stau acuma lucrurile, sperăm, că cu finea acestei sĕptĕmâni sau cel mult cu începutul sĕptĕmânei viitoare societatea „Petru Maior“ după un scurt repaus îşi va putè din nou continuá activitatea atât de binefăcĕtoare şi folositoare.

În legătură cu suspendarea subită a societăţii 'mi ţin de datorinţă a constatá şi declará următoarele, mai ales fiind-că sunt convins că marele public român e nedumerit şi neliniştit în privinţa c a u s e i suspendării.

În rescriptul ministerial se dice anume, că pe basa întrunirii a şeasa a tinerimei române, cu care ocasiune a ţinut dl I. Dolean o prelegere intitulată „luptă naţională, partidul naţional şi tinerimea“, se suspendează activitatea societăţii.

Am amintit în raportul meu anterior, că la începutul activităţii societăţii „Petru Maior“ în anul acesta scolastic preşedintele a n u m e a accentuat, că politica şi în general tot ce nu stă în legatură cu *scopul* societăţii d e p a r t e sĕ stee de acest sfânt local. Nu a mai fost de lipsă a accentuá a doua-oară aceasta, căci fieştecare dintrĕ membrii şi nemembrii societăţii, înţelegând b i n e aceste cuvinte, s'a ferit de tot ce ar putè causá societăţii neplăceri.

Aceasta o pot dovedí membrii şi oaspeţii cari au cercetat societatea, ear' dacă ar fi aceasta prea puţin, martor ne este şí Dumnedeu.

Ear' ce priveşte cestiunea cu prelegerile şi disertaţiunile ţinute în sinul tinerimei, despre cari s'a raportat şi diarelor noastre, este de tot altceva. E fapt constatat, că în anul acesta, ca nici-odată s'a simţit o mare mişcare şi lucrare în sinul tinerimei. Şi e foarte natural, dacă ne cugetăm la împregiurările, în cari trăieşte poporul român astădi.

Stăm în preajma milleniului, vedem o mişcare şi lucrare mai intensivă în sinul popoarelor în ajunul acestei sĕrbări, vedem sĕvĕrşindu-se acte de violenţă cetim şi audim protestări, — oare n'ar fi ruşine, dacă tinerimea unui popor suprimat ar stá cu mânile 'n sin uitându-se cu nepăsare la tot ce se petrece în contra neamului ei? Oare nu ar fí ruşine, dacă tinerimea română ar stá fără simţ şi nemişcată, când vede că poporul care o susţine, sufere şi luptă unde numai poate în contra suprimătorilor?

Înţelegêndu-şi deci chiămarea şi re'ntorcêndu-se anul acesta de la vetrile părinteşti earăşi la şcoalele superioare, tinerimea a început *din propriul îndemn* sĕ lucre. Într'altele şi-a propus, ca în decursul anilor de studiu sĕ-şi orgaseze o cât de mare comoară de cunoştinţe pentru lupta în interesul neamului şi al patriei, când va păşí în vieaţa publică. Din aceasta s'a inaugurat seria de prelegeri, cari nu erau eflucsul unei constituiri nu ştiu de ce natură primejdioasă pentru stat, ci erau un eflucs natural al îndemnului propriu. Tinerii se adunau odată aici, odată acolo, în un *birt public*, şi cei mai bĕtrâni dintrĕ ei puneau pe tapet câte o cestiune şi-şi espuneau părerile lor, ear' ceialalţi ascultau şi la finea prelegerei discutau.

Temele erau alese şi folositoare, amintesc într'altele disertaţiunile „despre stat, naţiune, naţionalitate“, despre „căsătorie“, despre „liberalism“ etc. etc. tot teme cari erau basate pe studii profunde din diferitele opuri mai însemnate. Tinerimea a avut un câştig destul de mare, căci mulţi, cari de esemplu nu se ocupau cu drepturile, au avut ocasiune sĕ se lumineze pe deplin în aceste cestiuni, cari sunt în tot casul necesare pentru vieaţa publică. Atâta am ţinut de bine sĕ comunic on. public cetitoriu, pentru ca sĕ poate fí în clar cu acţiunea şi activitatea tinerimei.

Ce priveşte *publicarea* acestor prelegeri în coloanele diarelor noastre, o parte din tineri a fost de părerea, ca sĕ rĕmână întrĕ noi, alţii însĕ au fost hotărît pentru publicarea sau cel puţin amintirea lor în diarele noastre. Acesti din urmă diceau, că dacă disertantul n'are nimica în contra publicărei, sĕ comunicăm şí marelui public român ceea ce facem, căci numai astfeliu, vĕdênd cu toţi, că se lucră pretutindenea, poate sĕ înainteze causa noastră.

*

Deputaţiunea românilor din Făgăraş la ministrul de interne. Eri la 11 oare a fost primită deputaţiunea românilor din Făgăraş sub conducerea deputatului N. Şerban la ministrul de interne. Deputaţiunea a cerut nimicirea alegerei comitatense din Făgăraş, înşirând abusurile sĕvêrşite cu acea ocasiune de comitele suprem *Guido de Bausznern*. A fost foarte bine primită din partea ministrului Perczel.

Când i-s'a adus la cunoştinţă, că 4 pretori români, a căror activitate a fost esemplară, mai departe, că protonotariul dl *Turcu*, care preste 20 ani a ocupat postul acesta şi a lucrat spre înaintarea comitatului, au rĕmas fără post, a dis uimit *„lehetséges ez?!“* (e posibil aceasta?!)

Deputaţiunea a fost asigurată din partea ministrului de interne, că va cercetá cât mai în graba afacerea.

Austro-Ungaria.

Epistolă deschisă către regele. A stirnit sensaţiune generală faptul, că redactorul foaiei humoristice „Herkó-Páter“ drept suplement al foaiei sale a adresat Majestăţei Sale monarchului o scrisoare deschisă. În aceasta scrisoare redactorul *Markos* Gyula descrie starea de present a poporului maghiar şi cu deosebire accentuează procedura barbară a guvernului, care „calcă în picioare toate drepturile publice constituţionale, pregătind astfeliu calea celui mai înspaimĕntătoriu absolutism.“ De la părinteasca inimăa monarchului aşteaptă Markos Gyula salvarea constituţiunei maghiare, asigurarea libertăţei maghiare poporului sĕu, când apoi naţiunea maghiară se va convinge, că nu s'a înşelat în credinţa sa depusă în domnitoriul sĕu pămĕntesc. („Fehérm. Napló“.)

Demisionarea lui Fejerváry. În cercurile politice maghiare circulează ştirea, că ministrul de honvedi baronul *Fejérváry* Géza 'şi va dá dimisiunea în timpul cel mai scurt. Motivele sunt mai mult de caracter privat de cât politice. „Nemzeti Ujság“ e informat, că despre dimisionarea aceasta sĕ fi fost deja vorbă în ultimul consiliu ministerial.

Străinătate.

Aspiraţiuni de ale Sêrbiei. (B e l g r a d; 3 Decembre.) Nu de mult au început sĕ apară aici două diare iredentiste, „Uscoc“ şi „Makedonia“, cari şi-au propus de scop *sĕ agite pentru ideia Sêrbiei-mari.* Diarele acestea publică de prin Macedonia, Sêrbia-vechiă şi Bosnia cele mai îngrozitoare ştiri fictive. Caracteristic e, că „Uscoc“ în unul din articolii sĕi puneá drept condiţiune a păcei generale, ca *Germania sĕ redeie Franciei Elsaţia şi Lorena.* — Atacurile acestor diare sunt îndreptate mai ales contra Germaniei şi Austro-Ungariei.

Naţionalităţile în Macedooia. (A t h e n a, 3 Decembre.) Întrĕ Grecia şi Bulgaria decurg pertractări cu privire la *apĕrarea reciprocă a sferei naţionalistice în Macedonia.* Ambe părţile sunt de acord, că *în Macedonia sĕ nu recunoască nici un feliu de pretenţiuni sêrbeşti.*

Cestiunea armeană. (C o n s t a n t i n o p o l, 2 Ianuariu). Cu ocasiunea felicitărilor de anul nou la ambasada austro-ungară de aici ambasadorul br. Calice a dat espresiune speranţei, că Porţei va succede restabilirea liniştei şi ordinei şi vindecarea ranelor causate poporaţiunei pe terenul economic. Totodată dă espresiune şí speranţei, că nisuinţele oficiului de esterne austro-ungar şi ale celorlalte mari-puteri, îndreptate spre susţinerea păcei, vor avè succesul dorit.

Desminţire oficială. (P e t e r s b u r g, 3 Ianuariu.) Faţă cu ştirea lansată de Agenţa Reuter cu privire la enunciaţiunile cancelarului *Lobanov* făcute la primirea unei deputaţiuni armene, cercurile dătătoare de ton declară, că n'au nici o cunoştinţă despre presentarea vreunei deputaţiuni armene la Petersburg, şi astfeliu ştirile lansate în necs cu audienţa unei asemenea deputaţiuni sunt lipsite de ori-ce basă.

Ferdinand întrĕ două focuri. (V i e n a, 3 Ianuariu.) În cercurile competente a produs mare suprindere planul principelui bulgar Ferdinand, referitoriu la călĕtoria sa în străinătate. Conform rapoartelor din Petersburg e mai pre sus de ori-ce îndoieală, că Rusia nu este dispusă a primí de basă suficientă pentru împăcarea cu Bulgaria simplul act de trecere a prinţului Boris. Ţinuta neaptă de a însuflá încredere, pe carea a observat'o principele faţă cu Austro-Ungaria, esercită mare înriurinţă asupra opiniunei cercurilor ruseşti, şi astfeliu fără garanţe sigure şi estinse nu vor satisface dorinţelor principelui.

Preludiul unei „Paname“ în Germania. B e r l i n, 3 Ianuariu.) Nevasta baronului *Hammerstein* a scris din Athena epistolă cunos-

Foişoara „Dreptăţii“

Frunze şi Frunzuliţe.

— Poesii poporale. —

Dice mama . . .

Dice mama către fată:
Fii cu minte draga mea!
Fii cu inimă curată,
Şi de rĕu nici când nu-i dá.

Fii bărbată, lucrătoare,
Toarce, ţese fir de in;
Şi la mândră sĕrbătoare
Fii la port floare de crin!

Pe căi rele nu te duce!
Ori-ce certe n'ascultá!
Mergi sub scut de sântă cruce
Pe 'ntreagă vieaţa ta.

Şi vei fí dragă aleasă,
Un mărgean de preţuit.
Vei fí cunună în casă,
Cunună de mărgărit.

(Ecica română.) **Vióra Magdu.**

Crăciunul căpitanului.

Un căpitan frances publică următoarele reamintiri din resbelul franco-teutonic decurs acum 25 de ani:

În noaptea de 25 Decembre 1870 mĕ aflam cu compania mea în serviciul de avantgardă în şanţurile estreme a-le Parisului. Compania mea se compunea din băeţi parisiani gata în tot momentul la ori-ce temeritati, însĕ neobicinuiţi cu subordinaţiunea militară. Era un ger cumplit; semiluna îngustă rĕspândea o lumină fantastică asupra ţinutului acoperit de zăpadă şi şanţurile fluctuante a-le teutonilor erau atât de aproape în cât în liniştea nopţii audiam curat strigatele lor de „Wer da“ şi sunetul têmp al armelor comandate „la picior“; tot astfeliu poate că şi ei audiau strigătele de „Qui vive“ a-le avantgardelor noastre.

Era aproape de miedul nopţei şi eu ca sĕ mĕ mai încăldĕsc âmblăm în sus, şi în jos, când un ficior voinic, cu o faţă fină, cu trăsuri inteligente şi marcante păşise din şirurile gardei mobile spre mine şi-mi dise:

— Domnule căpitan, 'mi permiteţi că sĕ părăsesc pe un moment corpul de gardă?

— Ai nebunit? Napoi la locuţi! Credi că mie nu mi tot atât de frig ca dumitale? Aşteaptă numai puţin: dacă vor puşcá, n'o se ne fie atât de frig.

Nici nu s'a urnît din loc. Stătea înaintea mea ţĕpenit cu mâna pe cureana de la puşcă.

— Domnule căpitan Vĕ rog împliniţi-mi cererea. N'o sĕ dureze de cât câteva minute. Veţi vedé . . . şi n'o sĕ vĕ pară rĕu.

— Al dracului sĕ fíi . . . d'apoi cine eşti d-ta şi ce vrei?

— Că cine sum? sum . . .

Şi mi-a spus un nume foarte bine cunoscut în cercurile artistice.

— Că ce voiesc, domnule căpitan, deocamdată e secretul meu.

Aşa? Atunci lasă-me în pace. Cruţă-me de astfeliu de nărodii. Dacă i-aşi permite în seară aceasta unuia sĕ meagă la Paris, se poate cere, şi cu tot dreptul, compania întreagă . . .

— Dar' domnule căpitan eu nu voiesc sĕ merg la Paris; eu am de scop se mĕrg în direcţiunea aceasta (şi aretă cu mâna spre trupele teutone) şi mĕ rog numai de un concediu de două minute.

Tinuta-i misterioasă şi vorbele sale îmi deşteptară curiositatea. La urma urmelor i-am ascultat rugarea, dar' l'am făcut atent că-şi pune în joc vieaţa.

În momentul proxim se şi avêntă peste murul de lângă şanţ şi facù cinci paşi spre inimic: în tacerea nopţii audiam cum îi pîraie neaua sub piciore, urmăream cu ochii neagra lui silhuetă ce umbra aruncată de lună o prelungise înrt'un mod atât de austru . . . Deodată

cuților ei de aici, în care le descrie miseria familiei sale. Amicii lui Hammerstein au întreprins colecte în favorul nefericitei femei. În epistola sa baroneasa scrie și următoarele: „Au înșelat pe bărbatul meu, și prin aceasta l'au silit, ca și el sĕ înșele. Dacă va ajunge afacerea la proces *nu va cruță pe nimenea, ear' alții au cu mult mai multe motive de a se teme, de cum are el.*"

(Baronul Hammerstein erá unul dintrĕ cei dintâiu bărbați ai vieței politice a Germaniei, erá directorul diariului „Kreuzzeitung". Aici a defraudat o mare sumă de bani și a comis și în alte părți mari înșelătorii. Din causa aceasta — cu știrea amicilor sĕi — fugise în străinătate, dar' în dilele trecute a fost recunoscut în *Athena* din partea unui detectiv și a fost arestat. Se dice că în momentul deținerei nefericitul a plâns.)

Mulțumirea mohamedanilor. (Sofia, 3 Ianuariu.) Agența-Balcanică raportează, că principele Ferdinand a primit în audiență pe deputații Jarnov și Bretcev, cari în numele poporațiunei mohamedane din cercul electoral al lor i-au presentat o adresă provedută cu 11.000 de subscrieri, în carea mohamedanii protestează contra asertiunei, că turcii ar fi neîndreptățiți din partea autorităților.

Regele Belgiei despre pace. (Bruxella 2 Ianuariu.) Cu ocasiunea felicitărilor de anul nou regele și-a esprimat speranța, că de și firmementul politic e acoperit de nori, totuși va succede susținerea păcei.

Revoluțiunea din Zeitun. (Constantinopol, 3 Ianuariu.) Poarta a acceptat ofertul ambasadorilor de a interveni pentru pacificarea insurgenților.

Cu esecutarea intervențiunei a fost încredintat corpul consular din Aleppo.

Voiagiu suspect. (Belgrad, 3 Ianuariu.) Sosirea aici a lui Petcu *Caravelov* dă ansă la câte feliuri de combinațiuni. Că acest agitator bulgar mână apa pe moara Rusiei, este cunoscut pretutindenea. E verosimilă și presupunerea, că scopul visitei este oare-care conferare cu diplomația ruseească de aici, carea în Sofia nu are represeutant. De sigur Caravelov nu va uită sĕ conferezе și în privința cestiunei macedonene și se cerce vre-o înțelegere cu matadorii de aici. În privința aceasta însĕ puține prospecte poate avĕ, find-că pretensiunile ambelor părți sunt foarte esagerate.

Cronică.

Timișoara, 4 Ianuariu n.

„Dreptatea" la Crăciun. Numĕrul de astădi al „Dreptăței" cuprinde 8 pagine, dintre cari patru aparțin adausului de Crăciun, de conținut beletristic. În adaus ne-am silit pe cât s'a putut sĕ dăm lucrări originale, ceea-ce ni-a și succes, afară de unica schiță a lui Nordau, care însĕ își scusează reproducerea prin conținutul interesant și actual. Ne-am bucură mult când modestul nostru adaus ar putè sĕ procure cetitorilor nostri momente de distracțiune în șirul dilelor de sĕrbătoare ale moșului Crăciun.

Avansamentul din 1 Ianuariu 1896 a fostilor voluntari. Cetind eri în „Verordnungsblatt" numele celor 1292 voluntari, cari au servit în anul trecut la diferitele arme, am dat de următorii români:

La infanteriă au fost denumiți fostii „Cadet-Offic.-Stellvertreteri" la rangul de sublocotenent în reservă următorii:

Nicolau Brașovean la reg. 82, Iacob Nicula 53, Radu Ardelea 31, Valeriu Milovan 46, Iosif Serb 64, Ioan Bachișiu 63.

La rangul de „Cadett-Offic.-Stellvertreter" următorii suboficeri în reservă (voluntari):

La infanterie: Octavian Vasu 31, Nicolau Puican 31, Cornel Jurca 31, Alecsandru Nistor 33, Coriolan Meseșan 31, Francisc Coban 47, Francisc Soldan 100.

La vênători: Alecsandru Mesaroș F. B. 24.

La cavalerie: Aurel Popici Uhl.-Reg. 12. Otto Florian Drag.-Reg. 4.

La sanitari: Victor Tedescu S. A. 1.

La rangul de „Cadett" au fost următorii suboficeri în reservă (voluntari) denumiți:

La infanterie: Ioan Popp 35, Anastasiu Damian 50, Vasilie Constantinovici recte Stupariu 43, Aurel Crenian 61, Rudolf Orghidan 50, Iuliu Papp 31, Aurel Ciortea 31, Valeriu Damșa 61, Ioan Pașcan 38, Valeriu Tempea 31, Iosif Precan 81, Iustus Cocian 36, Iosif Moldovan 32, Mihail Bohățel 31, Aurel Florea 31, Ioan Crișan 50, Constantin Căciulă 31, Aurel Laurean 50, Petru Borciun 2, George Gligorescu 33.

La artileriă: Valeriu Gaiția C.-Art.-Reg. 5, Octavian cavaler de Zotta D.-A.-R. 33, Iustin Miron C.-A.-R. 7.

Himen. Herzilia Grozescu, fiica înv. I. Grozescu din Comloșul-mare, s'a logodit cu Ioan „Czónya" din Nagy-Szent-Miklós.

Petrecere și concert. Casina română din Bozovici are onoare a învită la petrecerea cu joc și tombolă ce o va arangiá în seara de S. Vasiiu 12/I 1896 st. n. în localitatea sa proprie. Începutul la 8 oare seara. — Comitetul. Ofertele pentru tombolă și suprasolvirile marinimoase adresânde către presidiul casinei se primesc cu mulțămită.

Reuniunea română de cântări și musică din Oravița-montană arangiază la San Văsii în 31 Decembre 1895 (12 Ianuariu 1896) în sala hotelului „Coroana ung." din Oravița-m. un *concert* cu următoriul program: 1. Weinwurm: „Adese dormitând", cor micst. 2. Moszkovsky: „Vals brillant", piesă de pian, esecutată de dna Cornelia Cornean. 3. F. Schubert: a) „Nedumerit" din „Morărița frumoasă"; b) „Serenadă", soli pentru sopran, esec. de dșoara Elena Pavlovici. 4. W. Nejedly: „Nu vedi floarea tremurândă", cor bărbătesc. 5. L. Delibes: „Coppelia", [illegible] de pian pentru 4 mâni, esecutată de dșoara Mileva Pavlovici și dna Cornelia Cornean. 6. W. A. Mozart: Duet din opera „Don Juan", sopran dșoara Melania Dragoescu, bariton dl Nicolae Baiaș. 7. C. G. Porumbescu: „Frunză verde foi de nalbă", cor micst. — După aceea urmează joc. — Întrarea de persoană 80 cr., ear' pentru membrii reuniunei 50 cr. — Începutul la 8 oare seara.

Teatru și joc. Mai mulți studenți de la gimnasiul român din Blașiu învită la producțiunea *musicală-teatrală* ce o vor arangiá în *Făgărașiu* (sala Lauritsch) Marți la 7 Ianuariu 1896 (a doua di de Crăciun) în favorul ambelor școale române din Făgărașiu. Începutul la $7^{1}/_{2}$ oare seara. După producțiune joc. Prețul întrărei: Locul I 80 cr. Locul II 60 cr. Parter 40 cr. Galeria 20 cr. Bilete se pot căpĕtă în prăvălia Dlui Ioan N. Peia și seara la cassă. Suprasolvirile și ofertele marinimoase se vor cuită publice. — *Programul:* 1. *Mazas.* Douette, esecutată pe violină de Virgil Pop cl. VIII. și Camil Negrea cl. V. gimn. 1. *Rugăciunea din urmă* de Coșbuc, declamată de G. Novacoviciu. 2. a) Danilla: Resiguation b) Candella: Potpurri, solo de violină esecutate de Virgil Pop cl. VIII. gimn. 4. Isprăvile lui Păcală sau *Pedeapsa Sgârceniei*, comedie în 3 acte prelucrată după I. B. Moliere.

Dar periculos. Profesorul din Milano *Bazzoni* a primit un don de anul nou, de care mult timp își va aduce a minte. În diua de anul nou o femeie ceru întrare la numitul profesor, căruia îi predáse o cutie, dicênd că conține un don de anul nou. Voind profesorul sĕ deschidă cutia, aceasta a esplodat. Profesorul a îndurat răniri grave, până-când femeia care cu un moment mai n'ainte aduse darul cu pricina, a dispărut. Femeiei care a atentat la vieața bietului om — până acum nu i-sa putut da de urmă.

Un monstru. În strada Vișinilor, o femeie a născut un copil-monstru, ne mai vĕdut până acum. Acest copil are numai trunchiul, adecă de la gât până la începerea gambelor lipsindu-i cu desĕvêrșire capul; pe piept însĕ i-se vede desemnată figura feței, ear' în locul gâtului, cu 3—4 degete de-asupra acestui trunchiu se vĕd doi ochi bine formați; pe partea posterioară a acestui trunchiu, în jos spre genunche, se prelungesc două membrane cartilaginoase subțiri în forme de indrice și paralele. — Acest monstru-copil s'a născut numai după 7 luni („Timpul".)

Numĕrul procsim al „Dreptății", *din causa sf. sĕrbători ale Crăciunului și a sf. Arch. Stefan va apărè Joi la amiadi.*

Literatură, artă și știință.

Din „Biblioteca pentru toți", carea prin publicațiunile sale singură se recomandă mai mult de cât i-ar putè-o face ori ce reclame și laude, a apărut de curênd o frumoasă serie de broșuri: *Operele complete* ale scriitoriului adevĕrat poporal *Ioan Creangă*, 5 broșuri; „Istorice" (narațiuni) de *Ionescu Gion*; „Steaua" (dramă în un act, de André Gill și Jean Richepin) tradusă în versuri de Radu D. Rosetti. Tot în editura librăriei C. *Müller* au apărut broșurile: „Antichitatea greacă" de Mahaffy, tradusă de L. T., și studiul de estetică al lui P. Neguleseu. „Psichologia stilului."

Convorbiri literare, Nrul. 12 de la 1 Decembre 18 5 al anului XXIX a apărut cu următoriul sumariu: Teohari Antonescu: Descoperirile din Troja, — Duliu Zamfirescu: Tănase Scatiu, (roman — urmare), — D. Nanu: În ațipire, (poesie), — V. Alexandri: Scrisori din anii 1884—1889, — M. Mihăescu: Flori de zăpadă (poesie), — Grigore Tăușan: Garofalo contra socialismului (traducere), — D. Evolceanu: Cronica literară (Al. Vlahuță, Iubire—poesii), — Revista Publicațiunilor, — Posta redacțunei, — Tabla de materii pe anul XXIX, 1895. — Redacția: Strada scaunelor, 39., administrația: Librăria Carol Müller calea Victoriei 53, București (colț cu Pas. Român). Deposit general pentru Austro-Ungaria la librăria W. Krafft în Sibiiu

Din public.

Mulțămită publică.

Biserica română greco-orientală din Certege avênd necesitate de cărți pentru serviciu divin, ceea-ce vĕdênd bunul parochian Dumitru Trifa lui Nicolae, care de și a îndurat o perdere mare prin moartea soției sale întâmplată în 10 Novembre 1895, rĕmânênd cu 6 copii necrescuți, totusi inima cea bună ce o are l'a îndemnat a procurá pentru biserică un mineiu în 12 tomuri lunare, un liturgieriu, un apostolieriu, un orologieriu, toate legate și cu litere latine, în sumă de 115 fl. v. a., pentru care binefacere primiască mulțămita poporului greco-oriental din Certege, care cere de la Dumnedeu, ca pe reposata lui soție sĕ o asedе în locul fericirei, ear', dînsului sĕ-i deie mângâiere, putere și dile îndelungate, ca sĕ-și crească copiii orfani.

La însărcinarea poporului din Certege:

Certege, 17 Decembre v. 1895.

Constantin Cothișel,
preot.

---

sa oprit, și salutând militărește, cu voacea-i puternică și profundă a început sĕ cânte frumoasă cântare de Crăciun alui Adam:

Minuit, chrétiens, l'heure solennelle
Ou l'homme-Dieu descendit jusqu'à nous . . .
(Creștinilor, e miedul nopții, oara solemnă
În carea Dumnedeul-om sa coborit la noi.)

Atât de neașteptat se întêmplase totul și atât erá de simplu: însași cântarea în noapte, în împrejurimea aceasta, se părea atât de mare, atât de frumoasă în cât noi, dubitanții și batjocoritorii de parisieni pe deplin mișcați cu toții cu înduiosare ascultam blânda și frumoasa melodie . . .

Se vede că și germânii erau cuprinși de aceleași sentimente ca noi: de sigur că nu unul dintrĕ cei de dincolo se gândea la patria sa, la familia sa strînsă pe lângă cuptoriul cald și la copiii cari se joacă împregiurul pomului de crăciun încărcat cu luminuțe aprinse. Nu se audiă nici o mișcare, nici sgomotul pașilor, nici zdrîncanirea armelor.

Cu un profund acord cântărețul meu își terminâ cântarea, mai salută odată, făcu „stânga-'n prejur" și fără de a se grăbí se reîntoarsă la posițiunile noastre șânțuite,

— Domnule căpitan, — dise — înștiințez cu supunere că m'am re'ntors. Vĕ pare rĕu că m'ați lăsat?

N'avuiu destul timp sĕ-i rĕspund, când dincolo la germani se făcu vidibilă figura unui artilerist. Și artileristul, cu coiful pe cap, întocmai ca celalalt făcu cinci pași spre noi, apoi s'a oprit, ne-a salutat cu sânge rece și în miedul nopței de earnă, încungiurat de oameni înarmați, cari de luni de dile nu se mai cugetă la alta, de cât sĕ se nimicească unul pe altul, începù sĕ întoneze un frumos cant german de Crăciun, imnul mulțămirei și al credinței către micuțul serman Christos, care cu o mieoptsute de ani mai nainte a venit pe lume ca sĕ învețe pe oameni la iubirea față de semenii lor. Cât de puțin au ascultat oamenii de învĕțăturile lui . . . .

Se înțelege, că îndată am dat ordin, ca soldatul sĕ fie crutat și nu cumva vre-o armă sĕ fie descărcată asupra lui. Liniștit a cântat cântul întreg și când a ajuns la refrenul: „*Weihnachtszeit*" „*Weihnachtszeit*" ca dintr'un piept resună în eter strigătul avantgardei germane: „*Weihnachtszeit*". La ce ca într'un cuvênt „Noel!" „Noel!" (Crăciun! Crăciun) rĕspunsĕ șanțul nostru . . . și pe un moment cele două tabĕre inimice se uniră în unul și același cuget . . .

Încet s'a re'ntors artileristul la ai sĕi și a dispărut pe după șanțuri. Câteva oare mai târdiu gloanțele șuerau, de la ei la noi, de la noi la ei.

———

Abonament nou
la
DREPTATEA

Cu ḑiua de 1/13 Ianuariu 1896 deschidem nou abonament, și învităm pe onor. abonenți, a căror abonamente au espirat, sĕ binevoiască a-și renoí abonamentele cât mai de timpuriu, ca sĕ nu fim siliți a întrerupe espedițiunea, cât și pentru a ne putĕ orientá cu privire la numĕrul de lipsă al foilor, ca sĕ putem serví tuturor abonenților cu numeri completi.

Numeri de probă trimitem ori-când, ori-cui, care va cere.

Ca în trecut, așa și în viitoriu „Dreptatea“ va rĕmânĕ fidelă apĕrătoare a drepturilor naționale politice ale poporului român pe basa programului de la 1881 al partidului național român.

„Dreptatea“ va continuá a lămuri situațiunea noastră internă, — va încungiurá polemiile personale, oferind o lectură interesantă scrisă în limbagiu ușor de înțeles.

„Dreptatea“ totdeauna va aduce repede știrile cele mai proaspete, cu ajutoriul telefonului.

Prețurile de abonament rĕmân cele vechi, și adecă cele mai eftine pentru o foaiă de ḑi:

Pe un an întreg 10 fl. = 40 franci
Pe 1/2 de an 5 fl. = 20 franci
Pe 1/4 de an 2 fl. 50 cr. = 10 franci
Pe o lună 85 cr. v. a.

Tuturor colectanților de abonamente le oferim un esemplariu gratis, după 5 abonenți cu plată; le stă colectanților în voiă liberă a cere (al 6-lea exemplar) ori în natură, ori a se desdauná în bani cu prețul exemplariului al 6-lea.

Apelăm la zelul național al onoratei preoțimi și învĕțătorimi, rugându-i sĕ animeze poporul la abonament, și astfeliu sĕ lățiască foaia noastră în popor, ca și popurul sĕ cunoască și învețe politică și a-și apĕrá drepturile sale.....

Rugăm, ca adresa abonentului sĕ se scrie curat și legibil, numindu-se posta ultimă.

Pentru efectuirea abonamentelor recomandăm folosirea mandatelor postale (posta utalvány).

Redacțiunea și Administrațiunea ḑiariului „Dreptatea.“

Bursa de Budapesta din 3 Ianuariu 1896.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 . (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4 1/2	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4 1/2	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. . (sc. de d.)	4 1/2%	100.75
„ „ „ „ croate . . . „	4 1/2%	102.50
Benuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . . .	4 2/10	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug. .	4 2/10%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul.	4 2/10%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . . .	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș Budapesta 1890	4 1/2%	100.15

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara

ADAUS DE CRĂCIUN

la Nr. 283 al diariului Dreptatea.

Crăciun.

Trec veacuri după veacuri în noapte și sclăvie,
Altarele se 'mbracă în negru păgânism;
Și idolii cu fală isbesc Dumnedeirea,
Cătușa tiraniei apasă omenirea,
Stăpân pășește 'n lume barbarul fatalism.

Virtutea-i vițiată, credința-i vestedită,
În focul desperării speranța s'a topit,
Iubirea, fiică blândă și-a cerului splendoare,
Sub paliul urei negre se vaeră și moare;
Pământul e teatru de chin nemărginit.

. . . .

Dar milă i-se face milosului Părinte
Și 'n cartea nemuririi o pagină a scris;
O pagină de aur cu glorii sĕmănată
Cetanie sĕ fie la lumea însĕtată
De vecinic Adevĕrul, ce veacuri fù proscris.

O stea se 'nalță mândră pe ceriul mântuirii,
Ea merge vestitoare spre micul Vifleim;
La raza ei divină tresare omenirea,
Și Magii pleacă 'n urmă-i sĕ afle fericirea
În iesle, umilită — cu nimb de Cheruvim.

Păstorii cântă 'n fluer o veselă cântare
Și imnuri de mărire vĕzduhul îl strĕbat;
Un înger se coboară și pace ne vestește,
Și bună-învoire ne propovĕduește,
E îngerul iubirii cu sufletul curat.

Altarele se 'mbracă de sfântă sĕrbătoare
Și ceriul și pământul de glorii s'a umplut,
Luminile speranței topesc nemângăerea,
În negura uitării se spulberă durerea,
Christos, geniul lumei, în lume s'a născut!

. . . .

Îndură-te, Părinte, cu sfânta-ți îndurare,
De neamul, ce atâtea ocări a suferit;
Ridică de pe dînsul blăstĕmul neunirii,
Din inime alungă-i demonul ispitirii
Și patimilor oarbe le pune un sfîrșit.

Virtutea abnegării în sufletu-i revarsă,
Dă-i povățuitoare unirea întrĕ fii;
Credința în isbândă renaște-o și-o întărește,
Cătușa umilirii, Părinte, i-o sdrobește
Și înalță libertatea în munte și câmpii.

Uniți fiind în pace și bună-învoire
Genunchi plecá-vom Ție, Isuse-Dumnedeu,
Și psalmi de bucurie cântá-vom Maicei Tale,
Că ți-ai adus a minte de-a plângerilor vale
Și-ai scos din suferință iubit poporul tĕu.

Traian H. Pop.

La Crăciun.

— Fără părinți și fără frați. —

E seară... Un vênt rece bate, toți creștinii merg pe ulițele cu zăpadă albă în sus și 'n jos, pregătindu-se cu cele trebuincioase pentru diua următoare, pregătind daruri frumoase micuților copii, făcêndu-le bucurie pe diua mult așteptată, diua »Nașterei Domnului«.

Părinții grăbesc cu pași repedi spre casele calde, ear' copiii privind prin zăbrelele ferestrilor se bucură că a sosit »Moș Crăciun« cu cal alb, și cu jucării multe și frumoase.

Prin ulițele pustii bătute de-un vênt necruțătoriu, vedi cum merge scutită numai c'o haină slăbuță și o cârpă neagră pe cap, o fetiță, oprindu-se din când în când pe la câte-o fereastră luminoasă, ascultând cu jale veselia și cântările copiilor »Trei Maghi de la rĕsărit« din lăuntrul casei.

Mărioara, micuța orfană, n'are casă.... n'are părinți, nici frați, cum au copiii vecinilor, cari sĕ-i facă bucurie și cari sĕ-i aducă daruri frumoase la Crăciun. Ea merge sĕrmana pe uliță de-adrept la cimiteriu la crucea dulcei sale mame sĕ plângă, că-i este frig, și n'are cine s'o încăldiască; și i-e foame și n'are cine sĕ-i aducă de mâncare...

»Mama, mamă!« vorbește în plâns dureros sĕrmana. »De ce m'ai părăsit?!... De ce nu m'ai dus cu tine pe lumea ceealaltă sĕ nu patimesc atât... de când m'ai părăsit n'am avut vorbe dulci, n'am avut mângăiere... Uită, mama dragă, mâne e Crăciunul, di de buccurie pe lângă toate vetrele, numai eu n'am cu cine sĕ-mi petrec sĕrbătorile... n'am părinți, n'am frați, toți tac, nu-mi dic nici un cuvênt! Oh, pământ negru, deschide-te și-mi redă bunii mei părinți și frați! Primește-mĕ, mamă dragă, la tine sĕ-mi alini durerea și jalea ce dilnic o port! Mamă! scumpa mea mamă! Audi copila ta orfană, pe Mărioara?!«

— — — — — — — — — — — —

Vêntul tot mai tare și tot mai rece bate, în cât Mărioara nu mai putù îmbrățișá cruciulița mamei sale. Cu lacrimi în ochi, încă tânguindu-se dureros, părăsì mormêntul. Înghețată mai de jumĕtate, merge sĕrmana sĕ ceară la vre-un creștin o bucățică de pâne, că de două dile n'a mâncat nimic...

La sunetul clopotelor se deșteaptă tot creștinul sĕ meargă la biserică, ca sĕ preamăriască diua »Nașterei Domnului«. Frumoase sunt și datinile românești la sĕrbători mari și în deosebi la Crăciun. Știu, că prin toate casele creștinești binecuvêntate de Dumnedeu se ofere și pentru sĕracii orfani câte ceva, bună-oară colaci, nuci, etc.

Sunt sigură, că și sorioarele mele vor avè milă fața de sĕracii orfani nemângăiați, cum e și »Mărioara«, și le vor dá ceva din darurile Crăciunului și lor, ca sĕ guste din sĕrbătoarea atât de măreață. Eu încă m'am câștigat cu merinde pentru orfani pe diua asta atât de mare; și »Melușelul Domnului«, »Mântuitoriul lumei«, care adi s'a născut, ne va rĕsplăti îndoit pentru faptele noastre.

Cu cuvinte creștinești »Cristos s'au născut! Vĕ salut sorioare și ve doresc sĕrbători vesele!

(Ecica-română.) **Vióra Magdu.**

De-asupra....

De-asupra juljului zăpedii
Ce scârțăe sub pași în ropot,
S'aude blând și trĕmurat
Mângăitoriul glas de clopot....
Și cât e zarea argintie
O trece 'n cânt armonios
Un imn de bucurie sfântă:
Căci s'a născut Christos!

—

Din coșurile înnegrite
În suluri albe, tot mai des,
Se 'nalță fumuri; — ear' pe uliți
Din case credincioșii ies
În haine albe și frumoase
De sĕrbători, misterios
Resună toaca și vestește
Că s'a născut Christos!

—

Și cete-cete pleacă veseli
Și merg cu dor la închinat,
— În rugăciuni vieață află
Și pace sufletul curat! —
Și mulțumirii lor din inimi
Voiesc s' aducă adi prinos:
Căci i-a ajuns din nou cu bine
Născutul lui Christos!

— — — — — — — — —

Creștinilor! Cântați în imnuri
Pe-al ceriurilor împĕrat,
Ce adi în lume se coboară
În chip de prunc nevinovat,
Și vĕ 'nchinați la așternutu-i
Sĕrac dar' sfânt și glorios:
Că-i nesfîrșit de bun și mare,
E Dumnedĕu — Christos!

Enea P. Botă.

Primul și ultimul sărut.

În un colț tăinuit al grădinei ședeá tăcut cu capul rădimat pe coate Alecsandru. Erá mai palid de cât de regulă, ochii mai adânciți în orbite, genele umede de lacremi, privirea aiurită și desperată.

În mânile sale tremurânde țineá o învitare la nuntă, la care se uitá fics; și în sfânta tăcere a liniștitei grădini se audiau așa de trist suspinele lui, când șoptiá cu desnădăjduire: „Geni mireasă . . . . mireasa altuia . . . .!“

Copilăria lor — a ei și a lui — rênd pe rênd i-se înprospetă în minte, în cât i-se păreá un vis frumos care acum și-a ajuns sfîrșitul!

Ce fericiți au fost ei ca copii, când se jucau ambii prin țerină, se sfădiau, și ea îl numiá nebun, ear' el îi diceá nebună! Crescênd, cu vremea s'au înstrăinat din ce în ce mai tare... ea s'a făcut „domnișoară“, el „domnule!“ Dar' și așa, totuși ei se întâlniau des. Sora lui Alecsandru erá amică nedespărțită cu ea, și Geni mergeá des la casa lor.

Dar' ei nu mai erau cei vechi. — El simțiá oare-cum o teamă în apropierea ei — ca un feliu de neliniște dulce neînțeleasă și necunoscută! De câte-ori n'a surprins ea pe Alecsandru, că o privește dornic și visătoriu, de câte-ori nu a simțit căldura privirei lui pe obrajii ei... și cum o cuprindeau atunci călduri! — Și el de câte-ori n'a suprins pe Geni că 'l privește lung și cu iubire — și cât de rușinos își plecá ea ochii în atari momente!

El simțiá că o iubește, — ea încă științ că 'l iubește, — așa se iubiau ei fără să se destăinuiască! El și-a propus de multe-ori să-i descopere amorul lui înflăcărat, să-i spună tot ce are la inimă.... Când a stat însă în fața ei, plecându-și ochii, nimic n'a cutezat să-i spue....

Și acum Geni erá mireasă.... mireasa altuia!

Alecsandru începù a plânge și a-și blăstămá stîngăcia și frica prin care i-a retăcut totul. Numai acum când știá, că are s'o peardă pe vecie — simțiá el ce mult o iubește!

Sgomotul unor pași lini și foșnitul unei rochii n'a fost în stare a'l redeșteptá din dureroasele lui visări.... El plângeá în hohot și peptul i-se ridicá în valuri repedi și cumplite, în cât nu vedeá pe Geni, care sosind în fața lui îl priviá cu compătimire pe când ochii i-se umpleau de lacremi.

Ea pășî aproape de el, cu alba-i mână dându-i pĕrul de pe frunte îl întrebă doios și dulce: „Alecsandre, de ce plângi?!“

El sărind în picioare o privì ca pe o nălucă, și voi să fugă, — dar' ea — îl prinse de braț. —

— „Nu fugí... nu fugí... spune-mi ce ți-s'a întâmplat, vedi „mâne mi-e nunta, sunt mireasă, și am venit în persoană să te poftesc la nunta mea, așa că ai să vii?!“ Și cuvintele ei aveau timbrul unei dureri adânci și erau întrerupte de suspine.

El plângeá... plângeá fără să-i răspundă...

— „Geni... Geni, — isbucnì într'un târdíu, năbușit — nu mĕ tortură.“

A urmat apoi din nou o tăcere lungă și chinuitoare.

— „Să-'ți spun Geni, să-'ți spun totul“ — începù Alecsandru cu o resoluție amară, și Geni îl ascultá cu ochii pironiți la pământ, albă ca ceara și nemișcată ca o statuă!

„Ne-am cunoscut de mult, ne-am iubit și am fost prietini ca copii... Dar' anii au trecut și în cursul lor eu m'am făcut bărbat, și tu fată mare frumoasă... așa de frumoasă...“

Apoi tăcù ore-cum cu frică, cercând înbărbătare din ochii ei... Dar' ea stĕteá nemișcată, peptul i-se ridicá repede și des, și lacremile îi tremurau pe gene,..

— „Geni... Geni... isbucnì Alecsandru înduioșat — nu plânge, 'mi sfâșie inima... Eu te iubesc cu foc, cu patimă nebună, și tu ești mireasă, tu nu-mi poți fi a mea! Lasă-mĕ să plâng eu..“

Ascundêndu-și fața în palme, prin liniștea grădinei i-se audiau suspinele și bătăile inimei. —

— „N'ai putut'o spune asta mai curênd, până nu eram mireasă, — oftă Geni încet și dureros, — acum totul e târdíu... e târdíu...

Și ca un echou profund și dureros repetă el: „E târdíu... e târdíu...“

Geni se aședă pe iarbă lângă el și în tăcere visători se uitau amêndoi în gol...

Ear' când se redeșteptară ca din un vis, — brațul lui erá încolăcit în jurul albului ei gât, ear' capul lui obosit odihniá pe caldul ei sin oglindându-și ochii plânși în ochii ei plini de lacremi!

— Geni, iubești-mĕ tu? — o întrebă Alecsandru, și glasul lui erá dureros de dulce. —

— „De ce mĕ întrebi, tu știi că te iubesc mult... mult — șoptì Geni —.“

— „Atunci sărută-mĕ! Dă-mi primul și ultimul tĕu sărut, care să-mi fie în vieață o sfântă amintire a iubirei noastre.“

— „Tu ceri sărutul meu de mireasă, — rĕspunse ea încet și mustrătos?!“

— „Cer primul și ultimul tĕu sărut.... sărută-mĕ Geni — se rugă Alecsandru cu vocea tremurêndă. — și brațele lui încet și lin îi plecară frumosul ei cap, și buzele lor se uniră în un lung... lung și cald sărut...“

Erá primul lor sărut, isvorit din văpaia unei adevĕrate și pătimașe iubiri!!!

* * *

Dece ani au trecut repede, ca să nu se mai re'ntoarcă!

Uitarea lumii cu gura-i lacomă înghițì și pe Alecsandru și pe Geni, — căci așa e soartea: lumea ușor uită pe toți. Numai iubirea adevĕrată și sinceră nu poate uitá nici-când... nici-când!

Erá earnă aspră și grea... Fulgii de neauă cadeau mari și deși, acoperind pamêntul cu un lințoliu alb și gros...

Orașul X acoperit de ceață, vuiá de o mișcare neobicinuită, căci doară erá seara de crăciun!

Colindătorii veseli cu droaia alergau pe strădi lăudând în glasuri răgușite nașterea lui Christos.

Copiii cu steaua se mișcau hărjonindu-se în grupuri varii. — Și amestecul vocilor produceá un sgomot straniu — și varietatea colindătorilor produceau un tablou vag și pitoresc!

La claustrul călugărilor Franciscani, clopoțelul de la poartă suná ascuțit și vehement. —

— „Un preot mărturisătoriu“ — șoptì omul de la poartă portariului care se depărtă repede. —

Poarta în curênd se deschise din nou, și pe ea se ivì un călugăr tinĕr, care urmă repede pe necunoscutul sĕu conducĕtoriu!

La palida lumină a felinarelor de stradă figura calugărului îmbrăcată în talarul preoțesc, apăreá ca o stafie! Fața lui de și tineră, erá înbĕtrânită fără vreme, ochii-i erau stînși, căduți adânc în orbite, din ei luciá o bunătate de inimă covĕrșită de o nespusă durere, erá palid, gârbov, istovit și fără putere, — păreá un mort care se mișcă!

Cine ar fi recunoscut în acest călugăr slab și urît pe frumosul și tinerul Alecsandru de odinioară?

Și totuși erá el... Alecsandru! Povara dragostei lui nebune l'a schimbat într'atâta în cursul celor dece ani!

După o scurtă cale se opriră în fața unei case mari — urcând câteva trepte, călugărul fù condus în chilia muribundei.

În pat zăceá o femeiă tineră, — înbătrânită însă în suferințe și dureri. La lumina candelei fața palidă și stînsă a morboasei păreá și mai fără vieață.

Privirea muribundei se întâlnì cu privirea călugărului — și tresăriră amêndoi! Se păreá, că s'au mai vĕdut oare-când — și în sufletul amândurorora începù a se închiăgá un chip scump și iubit!

— „Geni, să fie Geni?... cugetă în sine Alecsandru... dar' nu... nu poate fi ea... Geni a fost frumoasă, nu s'a putut schimbá întru atâta... și totuși, ochii par' a fi ochii ei...“

Uitându-se în jur de sine, el își scuturá oare-cum capul ca și când ar fi voit să scape de o vedenie, 'și aduse a minte de ce a fost chiămat, și-și începù datoria...

Glasul muribundei îl făcù din nou să tremure... se uită mai atent în fața ei, și din ce în ce i-se păreá, că recunoaște tot mai mult pe iubita lui Geni!

Mărturisirea a fost scurtă, căci sufletul muribundei erá curat, neîntinat, și alb ca și fața ei...

— „Păcatul meu cel mai mare a fost și e părinte... șoptì ea încet de tot... că nu mi-am iubit și nu-mi iubesc soțul... pe Alecsandru... pe scumpul meu Alecsandru, pe el numai l'am iubit în toată vieața mea...

Alecsandru trĕsărì... el nu s'a înșelat, muribunda erá Geni... Ochii lui se făcură mari, se ațintiră pe palida ei față, un tremur convulsiv îl cuprinse, și scăpând crucea din mâni, fără voia lui șoptì năbușit și trist:

„Geni... Geni... tu ești...?!“

Morboasa ridică asupra lui obosita ei privire... Deodată fața i-se insenină... apoi închise ochii ca și cum s'ar fi temut de atâta fericire și dise lin și dulce: „Alecsandru...“ scumpul meu Alecsandru.

Și urmă o tăcere lungă... lungă!

Alecsandru ținêndu-o de mână se uită cu ochii plini de lacremi, cu milă la ea, — ear' Geni cu ochii închiși stĕteá nemișcată, palidă, ca moartă, și numai bătăia vehementă a inimei mai arătá că trăește.

— „Alecsandre — începù Geni încet și năbușit — pleacă-te spre mine... sărută-mĕ...“

Alesandru tresărì: „Uiți, că sunt preot, și am jurat că buzele mele numai crucificsul o să-'l sărute, și n'o să se atingă nici-când de creaturi... Geni... Geni... nu cere să-'mi calc jurămêntul.“ —

— „Dece ani au trecut — rĕspunse ea tristă de tot... Dece ani au trecut de când tu mi-ai cerut un sărut... și eu ți-am dat primul sărut... sărutul de mireasă. Căldura sărutului tĕu mi-a ars norocul vieții, amintirea ta m'a urmărit totdeauna... și acum după dece ani, Alesandre dragă, poți tu denegá scumpei tale Geni ultimul tĕu sărut... sărutul morții?!... Pleacă-te și mĕ sărută...“

Alecsandru simțì cum se încolăcesc brațele ei slabe — numai oase — în jurul gâtului lui... cum capul lui e aplecat în jos.., și cum se lipiră de buzele lui ferbinți, două buze reci ca ghiața în un sărut lung... „Ca înainte de asta cu dece ani“ — șoptì Geni încet și cuvintele ei abia puteau fi înțelese...

— „Primește Alecsandre dragă sărutul meu ultim... sărutul morții...“

Și din nou buzele ei se lipiră de buzele lui... apoi deodată brațele ei cădură de pe gâtul lui obosite... ochii i-se închiseră blând, și cu o lină tremurare inima încetă de a-i mai bate... trupul i-se reci...

Geni erá moartă...

* * *

Orologiul bătù în cadențe miedul nopții... ear' orașul X durmiá tăcut și liniștit.

În claustrul Franciscanilor o fereastă erá luminată încă,. ear' în întunecimea covĕrșitoare a nopții lumina ei se perdeá ca o licurire debilă.

Chilia luminată de pâlpăirile palide ale unui meciu erá mică și umedă, și în un colț al ei îngenunchiat sub crucifics, Alecsandru se rugă.

Fața 'i erá palidă de tot, ochii obosiți din cale afară, și tremurá în tot trupul, ear' în mână, țineá plin de sângele lui propriu, sbiciul de flagelare.

— „Doamne, doamne... Dece ani au trecut de când m'am despărțit de ea, dece ani m'am închis în aceste ziduri umede cari omoară și sting vieața trupului, ca să o pot uitá... Și după o luptă lungă de dece ani, mi-am fost căștigat liniște, și dacă nu am uitat'o, cel puțin am aflat îndestulire în sfântă pacea ta!

Și acum doamne, de ce m'ai făcut s'o văd din nou, dacă a trebuit s'o văd cum a murit scumpa mea Geni, cum o mistui-au durerile... De ce mi-ai răpit din nou liniștea sufletului câștigată în dece ani de penitență aspră... de ce... de ce?!

„Trei dile au trecut de când a murit... acum ea doarme somnul vecinic în patria morților... Și eu?! De trei dile, de când am vĕdut'o, liniște nu mai am, de trei dile stau în genunchi și mĕ rog, Doamne! să mĕ faci din nou să nu mĕ mai gândesc la ea, să-mi ștergi din inimă chipul ei în luptă cu moartea, care mĕ tulbură și muncește mereu... și în zadar... în zadar!“

Ah! prea mult... nu mai pot... înebunesc.. Ochii lui îmbrăcară o coloare tulbure roșietică, și buzele i-se încrețiră în un suris amar, ironic...

Vêntul aspru de earnă scuturá geamurile de la ferești...

— „Mĕ chiamă“ — gângănì Alecsandru, — am audit... da, mĕ chiamă scumpa mea Geni... mĕ așteaptă în cimiteriu...mĕ duc... mĕ duc...

Prin ceața nopții ca o umbră mișcătoare se vedeá cum din fereasta luminată a claustrului, cu ajutoriul unei funii se scoborá în jos Alecsandru...

Talarul preoțesc îi fluturá în vênt dându-i un aspect sĕlbatic, ear' buzele lui mereu șoptiau cuvintele: „mĕ chiamă... mĕ chiamă, scumpa mea Geni...“

Și cum se scoborá așa în jos, învĕlit de ceața nopții, păreá un făcĕtoriu de rele, ascuns sub masca talarului preoțesc pacinic și blând!

Ajuns jos Alecsandru începù a păși repede spre cimiteriu, și cu cât erá mai aproape de el, cu atât mai mult grăbiá.

În fața unui mormênt proaspĕt, gâfâind se oprì și cădù în genunchi... Și începù a se rugá cu foc și dor, pe mormêntul scumpei lui Geni!

Frigul erá aspru și Alecsandru abia-și simțiá degetele înlemnite. Frigul îl pătrundeá până la oase...

Odată a voit să se ridice... dar' nu s'a putut și a recădut pe mormênt!

Pe încetul își simțì membrele amorțite, că i-se îngroașă limba în gură... și capul obosit îi cădù pe mormêntul înghiețat!

Apoi i-se părù că vede pe Geni, cum plutind prin aer îi face semne...

— „Vin, Geni dragă... așteaptă-mĕ... vin... îngână el, și inima începù a-i bate mai slab, mai rar... un trĕmur convulsiv îi sgudui întreg trupul, și sufletul lui se înălță spre ceriu spre a se uni cu scumpa lui Geni...

Alecsandru erá mort... înghiețat de frig!

— — — — — — — — — — — — — —

Vêntul care șuerá prin ramurile pomilor din apropiere, păreá că-i cântă un vers trist de 'nmormêntare, — ear' fulgii de neauă îmbinându-se îl acoperiau ca un giulgiu alb și curat...

Emiliu Sabo.

În rol.

În rol de conte și baron
Artistul *Carlo* escelá;
Ear' publicul admirator
Frenetic îl aplaudá.

Erá modest, dar' genial,
Cum rar s'a mai vědut artist,
Și pentru artă a 'ndurat
De-o potrivă ca un Christ.

Un sfert de veac a strălucit
Pe scenă-al artei Prometheu;
Dar' adi bětrân și prăpădit
Pe povârniș se 'ndrumă greu.

Pe drum, vědêndu'l, într'o di,
Cu haina 'n zdrențe, — gânditoriu,
Mirat, cătând la el, mi-a dis:
»*M'admiri în rol de cerșitoriu?*«

Petru Vulcan.

O noapte de Crăciun în Paris.

De Nordau M.

Erá în preseara de Crăciun 1874. Pe trotoarul lung al bulevardului *des Italiens* se înbulziá mulțimea trecětorilor și curentul de popor ne-a răpit și pe noi cu el. Omul abia erá în stare sě se oprească la câte-un galantar pompos, ca sě admire strălucitoarele juvaere de diamant și objectele de sildif fin cioplite. Mai ales un galantar atrase asupra-i atențiunea noastră și ne-am oprit dinaintea lui.

Erá galantarul unei cofetării din care ne surideau lucruri frumoase. Un adevěrat tĕrg de Crăciun, bucuria idilică a băieților... Cisme husărești, leaganuri de copii, sticle de șampanie, grenadiri, omuleți cu serviete la gât, toate din zăhar și pregătite cu adevěrat gust parisian.

— E în modă pomul de Crăciun la Dvoastră? am întrebat pe însoțitoriul meu, care erá unul dintrě cei mai renumiți architecți ai Parisului și al cărui nume se pronunță foarte des pe-atunci.

— Nu cred sě fie prea lățit; în casa mea însě în tot anul a fost pom de Crăciun și cele mai triste amintiri mi-se leagă de acest pom.

Fața lui se posomorî îndată și un suspin greu îi eși din pept.

Am mers mai departe și curênd am întrat în *„Rue du 4 Septembre"*. Nu voiam sě'l molestez cu întrebări necuviincioase și curioase; astfeliu o bucată de timp mergeam tăcuți unul lângă altul. În cele din urmă amicul meu rumpe tăcerea și-mi spune întreagă istoria tristă:

— Au trecut patru ani de la acea earnă grozavă, dar' îmi aduc așa de bine a minte de toate aměnuntele, în cât par'că numai eri s'ar fi întêmplat. Prușii încungiurau orașul și noi din di în di o duceam tot mai rěu. De altmintrelea știe adi ori și cine istoria asediului, și aflu de prisos a te mai plictisí cu aměnuntele. Pe oamenii, cari nu erau de nici un folos i-au scos afară din oraș, în speranța, că doară ceilalți nu vor suferí lipsă. Ne-au asigurat, că nu vom fi scurtați întru nimic. La început mâncarăm carne de vită, apoi tăiară caii și în scurt preste șease sěptěmâni trebuiá sě ne luăm refugiu la hrana cea mai de necredut. Afară de aceasta, earna erá atât de aspră, cum numai tot la dece ani obicinuește a fi. Seina înghețase tun și pe lacul *Bain de Boulogne* puteau trece carě de povară. Inimicul se încuibă în casele noastre comode sătenești; arborii îi trăiau și focul ardeá mereu în cuptoare. În tăberă făceau foc cu mobilele și foartepianurile noastre. Noi n'aveam pădure, din care sě ne putem tăiá lemne și nici fortepianurile nu le jertfiam așa ușor focului, ca Prușii. Lipsa încălditului o simțiam mai mult, de cât lipsa alimentelor. Cărbunii și lemnele, ce se mai aflau în Paris, le cumpěraseră cei avuți pe prețuri fabuloase, și omul sěrac, ori burghezul puteá sě-și spargă capul, în ce chip s'ar ferici în mijlocul acestor stări grozave. Proletarii nu-și sfărmáu mult mintea cu miseria cea mare. Preparativele de absynt erau nesecate și beutura aceasta ar fi ținut și un an. Dar', durere, altceva abia dacă aveam. Se înțelege, că omului muncitoriu câteva înghițituri de absynt îi dau și căldură, însě ce puteam face cu femeile, cari nu beau absyntul?

Bărbaților le erá mai suportabilă soartea aceasta. Toți eram ostași, și ori făceam esercițiì, ori lucram puternic la șanțuri. În decursul ostenicioasei munci trupești, omului i-se naște căldura și-și rîde de frigul sleitoriu. Însě, dacă ne întorciam seara a casă, odaia noastră erá ca o cameră mortuară. În cămin nu ardeá focul, copiii trěmurau sub plapome, soțiile noastre se ascundeau în paltoane, în năfrămi mari, dacă aveau.... Mâna, ce ni-o întindeau ele, erá rece, buzele de pe cari luám câte-o sărutare, erau ca ghiața, și nici unii nu puteam suride.

În astfeliu de stare ne-a aflat sfânta sěrbătoare a Crăciunului. Sěrbătoare am dis? Dar' miseria și sěrăcia atunci își ajunseră culmea. Dumnedeule, cine se mai gândiá la Crăciun? Sěrmani copii! Asediul i-a despoiat de bucuriile curate și nevinovate, li-a luat aceea după ce mai mult însětau. În acel an copiii n'au avut Crăciun.

În prima sěptěmână a lui Decembre mititica mea Luiza m'a întrebat, că oare acei Pruși răi, lăsá-vor pe Niculae sě între? Cu câteva dile înainte de Crăciun earăși mi-a stat înainte cu întrebarea:

— Spune-mi, dragă tată, va putê oare sě vină micul Isus la noi?

În amêndouě rêndurile i-am rěspuns, că abia dacă vor putê întrá în oraș, dar' acuși la anul atât Isus, cât și Niculae vor rěsplătí îmbelșugat pe copiii cei buni. Copila erupse în plâns amar de abia am putut'o mângâiá. Se plângeá, biata, că așa de de mult a fost Crăciunul, și acum trebue sě mai aștepte un an lung. Dar' în zadar, nu-i puteam ajutá nimic. Nevastă mea încă nu prea se simțiá bine, ca sě poată serbá Crăciunul în mod obicinuit.

Nici Luiza nu s'ar fi putut bucurá într'adevěr de sěrbători. Biata mititică toată earna a fost suferindă și boala ascunsă a isbucnit în ea tocmai în seara de Crăciun. Tusă convulsivă o chinuiá și o mare fierbințeală o cuprinse. Am culcat'o în pat și am trimis un servitoriu după medic. Nevastă mea erá desperată și eu încă așteptám pe medic în mare iritație. El a sosit în fine. Ne-am salutat reciproc, și medicul păși la patul bolnavei. Și eu și nevasta priviam cu ochi pătrundětori fața medicului și urmăriam cu atențiune fie-care clipire a ochilor sěi. Abia cutezam sě rěspirăm. Medicul ne erá prietin vechiu și Luizei îi plăceá sě se joace cu el. Acum însě copila nici că l'a cunoscut și l'a împins de la sine când i-a adiat obrajii aprinși ca focul și i-a pipăit pulsul.

— De mult am fost aici, dise medicul; dar' știți doară.... Ostașii răniți.... Spitalele sunt toate pline.

— Natural.... Dar' ce credi despre starea Luizei?

Medicul încercă sě suridă.

— Sfat bun ușor vi-ași putê dá, dise el, cu legeritate forțată. Biata copilă a slăbit foarte tare, de când am vědut'o ultima-oară. Ar avê lipsă de hrană mai bună. În alte împregiurări vi-ași spune simplu, sě-i dați supă bună de găină și un picior de puiu; apoi ou moale..... Din odaia încăldită n'ar fi ertat s'o lăsați a eși.... Dar' se înțelege, acum....

Privirea lui cădù pe acea bucată de pâne, ce erá pe masă și pe care am căpětat'o de la autoritate. Știi, cum a fost acea pâne? Un umorist a dis, că se află în ea tot, ba între cele multe și grâu.

— În sfêrșit, continuă medicul, puteți așteptá încă o bucată de vreme cu nutremêntul bun. Doar' nu va ținê nici asediul acesta până-i lumea. Însě negreșit sě dați mititicei un filigean de ceaiu.

Nevastă mea se uită la mine desperată.

— N'avem la casă nici lemne, nici cărbuni, șoptì cu buze tremurătoare.

În odaia erá liniște mormêntală, pe care numai respirul greu al copilei și tusa ei o turbură. Nu-mi pot dá seamă de ce am simțit în acea seară, știu numai atât, că mi-ar fi mai plăcut sě zac în cimiteriu, de cât sě privesc la acea sěrmană copilă, căreia nu puteam sě-i ajut.

Medicul dise:

— Copila are neapěrată lipsă de ceaiu ferbinte. N'aveți nici lemne, nici cărbuni...... Doară cu spirt de vin s'ar putê ferbe,... Nici spirt de vin n'aveți?

Nevastă mea clătină negativ din cap. Biata femeiă nu putea sě vorbească.

— Dar' vecinii?... Nici ei n'au?... Atunci nu vě rěmâne alt-ceva de făcut, de cât sě jertfiți o mobilă. Grăbiți însě, căci atêrnă mult de la acel filigean de ceaiu.

Am năvălit în bucătăriă după sěcure și voiam sě taiu în bucăți pianul, mobila dragă și scumpă a nevestei mele. Afară de un dulap, pianul ne erá unica bucată mai mare de mobilă. Celelalte le-am ars deja. De patrusprędece dile, mobilele din casă le-am folosit la fert. N'am fost copt de patru sěptěmâni. Am ridicat deja sěcurea, când nevastă mea țipă și cădù în brațele mele.

Apoi dise:

— Nu te atinge de pian! Aduc alt-ceva! — și grăbì eșind din odaiă.

Nu-mi puteam închipuí unde s'a dus; la vecina, ori la negųtătorul de cărbuni? N'am stat însě mult timp în îndoială. Preste cinci minute s'a deschis ușa și întră nevastă mea c'un mare pom de Crăciun. Erá din anul trecut și a zăcut uitat într'un colț al podului.

Când l'am vědut, în creerii mei fulgeră icoana veselă a serei de Crăciun și mi-se arătă teribila diferență între trecut și present. Cu douěsprędece luni înainte înaltul și sveltul pom de Crăciun erá încunjurat de o societate veselă. Cât eram de fericiți cu toții! Mititica Luiza, îmbrăcată în hăiniță albă, în buclele ei blonde cu panglică de catifea albastră, apăreá un înger adevěrat. Ochii ei strălucitori schînteiau de bucuriă. Între ramurile verdi ale marelui pom de Crăciun ardeau luminioare, străluciau fructe aurite, împodobiau ostășei uniformați, și veselia sgomotoasă ținù până noaptea târdiu.

Acum se află earăși înainte-mi acel pom de Crăciun, pe care înainte cu un an l'am vědut în deplină splendoare. Frumosul pom s'a uscat, frundele lui ascuțite au îngălbenit, ramurile-i erau rupte și paianjenul și-a țesut printrě ele o pânză fină. Odaia erá rece, căminul întunecat și în pat zăceá bolnavă copila mea.

Când vědù pomul, ea începù sě suridă și bătù în palmi.

— *Oh, l'arbre de noël, le joli arbre de noël!* dise ea cu glas stîns. Apoi a rugat pe mamă-sa sě aprindă luminioarele și sě atêrne pe ramuri ostășei uniformați, dar' de cei prusești nu! căci Luiza e bună și de acum înainte încă va fi bună....

Ași fi vrut sě năvălesc afară în noapte, căci credeam, că mi-se rumpe inima. Dar' în cele din urmă mi-am reluat putere. În timp ce nevastă mea ședeá pe staviia patului și cântá cântece vechi pentru distracția copilei, eu rupeam cu mâni tremurătoare pomul de Crăciun și am ațîțat foc în cămin.

Flăcară se aprinse și în odaiă se rěspândì miros dulce și greu de brad. În ulcicuța de tinichea apa începù sě facă sgomot. Medicul se depărtase. Nevastă mea ședeá tot lângă copilă, făgăduindu-i bunurile lumei. Cât timp pregătiiu ceaiul, me rugăm în mine însu-mi.

— Slavă ție, pom binecuvêntat, care până acum ai adus bucuria copilei mele, ear' acum îi aduci vindecare.

Sěrmana copilă s'a și vindecat. Însě boala grea într'atâta o slăbise, în cât mereu suferiá și în curênd earăși cădù la pat. Nu s'a sculat mai mult.

De atunci nu mai e în casa mea pom de Crăciun. Luiza a fost unicul meu copil....

Norocul.

Traducere.

Eram singuri amêndoi
Prin grădina cu trifoi...
Ea cătá pe întrecute
Prin trifoii mii și sute:
Vre-un fir cu patru foi.

Și-aplecându-mě mereu
Mě făceam că caut și eu;
Dară ochii-mi pe sub gene
Alergau din buruene
Ca sě caute ochiul sěu.

Nu e deci nici o mirare
Că'n grădina-atât de mare
Nici un fir nu am găsit;
Eară ea? Le-a asvêrlit
Pe la amurgit de seară.

Căci a cunoscut îndată
Că norocul nu s'arată
Din trifoi chiar dęu de loc,
Ci 'ntêmplarea-i cu noroc
Și e rěu s'o lași scăpată!

Prin grădina cu trifoi
Eram singuri amêndoi,
Și grădina erá mare.....
Nu-i destulă întêmplare?
Ean' sě judecați și voi!

Sex. Til.

Virginia Vestalină.

E noapte! . . . . Luna sus pe ceriu,
Blând, dulce luminează,
Cu fața plină de misteriu
Se 'nalță, 'naintează. —

Și stelele pe rênd apar
Pe bolta cea senină
Și varsă peste codrul rar
Feerică lumină. —

Tibrul s'aruncă plin de dor,
Alunecă în gârle,
La munte se aud păstori
Cântând încet din târle.

— — — — — — — — — — — — — —

În Roma arde focul sfânt . . . . .
La debila-i lumină
Se vede în veghiare stând
Virgina Vestalină.

Nici mică nu-i, nici mare nu-i,
Ci-i gingașă, subțire,
E tocmai bună sĕ ți-o pui
Icoană de iubire!

Cu chipul dulce 'ngândurat . . . .
Așa'n melancolie,
Sĕ o privești nesăturat
O 'ntreagă vecnicie. —

Cu ochii negri și ferbinți
Ce-i ard ca două stele,
'Ți face o lume de dorinți
Nebune și rele . . . !

Și e frumoasă cum v'o spui,
E 'n toate împlinită,
Pĕcat însĕ că nimĕnui
Nu-i poate fi iubită!

Căci Ea din lume s'a retras,
Ea a fugit din lume,
Și e pĕcat sĕ deie pas
Dorințelor nebune. —

— — — — — — — — — — — — — —

De-odată 'n noapte s'audiá
Un sgomot, pasuri rare . . . . .
„E cineva" — șoptește Ea
Și tremurând tresare . . . . .

Tiptil atunci apare'n prag
L' a stelelor lumină,
Un tinĕr ce duios cu drag
Vĕdêndu-o suspină . . . . .

Un tinĕr pre cum n'a mai fost,
Nici poate sĕ mai fie,
Numa'n povesti cu dulce rost,
Cu dulce poesie.

El întră . . . . dar' mirat pe loc
În prag se și oprește,
Privind la Ea cu dor, cu foc . . . . .
Ear' Ea îngălbinește,

Și cu un zimbet dureros
Deschide a Ei gură
Sĕ-i dică: „mergi!" — dar' e frumos
De-aceea nu se 'ndură — — —

Și cum privește așa la El
Mirată și perdută . . . . .
El o cuprinde 'ncetinel
În brațe și-o sărută!

— — — — — — — — — — — — — —

Abia acum s'a deșteptat
Ca dintr'o altă lume,
Și 'ndepărtându'l supĕrat'
Și 'ncet de tot îi spune;

„O nu veni 'n acest loc sfânt
„Cu gânduri prea rebele,
„Tu poți sĕ știi, că eu nici când
„Nu voiu s'ascult de ele. — —

„Sĕ întri — aicia e păcat,
„Chiar crimă neiertată —
„Te du! căci dacă-i fi aflat
„Atunci mi-ar fi pătată

„Onoarea, — ba mĕ vor băgá
În groapă chiar de vie . . .
„Reîntră ear' în noaptea ta
„Blând vis de poesie!"

Dar' el cu ochii pătimași
Cu jale o privește,
Deschide gura — drăgălași
Și astfeliu 'i vorbește:

„Ce vrei!?! dar' pot sĕ 'nfrân doar' eu
„Dorințele sĕ-mi tacă?!
„Ele 'ndemnară pasul meu,
„Ca pragul tĕu sĕ'l treacă . . .

„De când copilă te-am vĕdut
„Au rĕsărit în mine . . .
„De atuncia cresc neîntrerupt
„Și sboară către tine . . .

„De atuncia cresc în peptul meu
„Și ard cu — adâncă pară . . .
„Și fac, ca vecinic chipul teu
'Naintea mea s'apară . . .

„A vieței liniște-am perdut
„Și pacea ei întreagă
„Și una știu: că te-am vĕdut
„Și-mi ești de-atuncia dragă!

„Căci tu frumoasă, blândă ești,
„Ființă adorată!
„O! cum te rog sĕ mĕ iubești
„Sĕ nu fii supĕrată . . ."

— „Că sunt frumoasă — tu îmi spui —
„În toate 's împlinită . . .
„Pĕcat însĕ ca nimĕnui
„Eu nu-i pot fi iubită!

„Căci eu din lume m'am retras
„Și am fugit de lume,
„Și e pĕcat, ca sĕ dau pas
„Dorințelor nebune.

„De ce voiești cu chipul teu
„Cu farmecul iubirei
„Sĕ-mi tulburi și sufletul meu
„Și firele gândirei?!

„Tu știi, că nu pot sĕ iubesc
„Pe nime, chiar pe nime,
„De ce voiești sĕ pătimesc
„Gândindu-mĕ la tine?

„De ce în peptu-mi pustiit
„Deștepți iubirea earăși,
„Când tu tăcut și liniștit
„Te uiți cu ochii galeși? . . .

„Căci moarte pentru mine sînt
„Iubirea . . . lumea 'ntreagă!
„Pacea domnește 'n ăst loc sfânt,
„Și pacea 'mi este dragă.

„Mĕ lasă 'n pace! e pĕcat
„Sĕ 'noiu ce sunt perdute,
„Sĕ te iubesc? eu nici odat'
„Nu pot! . . . Oh du-te! . . . du-te!"

Grăindu-i astfeliu a suris
Și 'n farmecu-i se perde,
Nici ea nu crede ce i-a dis
— Nici dînsul nu o crede.

Ea pleacă ochii rușinos . . .
Dar' el o srrînge 'n brață
Ea simte-un farmec dureros
Și-o tainică dulceață . . .

Și el o strînge frumușel . . .
— Oh doamne, ce pĕreche! —
Și vorbe dulci încetinel
Îi spune la ureche:

„O! nu-i pĕcat, chip dulce, blând,
„Ca sĕ iubești! — iubește . . . . .
„Tu știi că un înger nici-când
„Nu — nu pĕcătuește!"

Ea s'ar desface de la El
— Dar vai! nu se îndură —
Pe peptu-i pleacă — 'ncetinel
Întreaga Ei faptură . . . . .

I-e frică — și ar și fugi
Ar rĕmânĕ că-i place, —
L'ar și urí, — l'ar și iubí
Și nu știe ce-ar face!

În fine învinsă de amor
Ea pătimaș tresare . . . . .
Ear' dînsul plin de foc, de dor,
Îi dă o sărutare!

Pe Ea altul stăpână nu-i!
În brațe i-se pune
Și-ascultă lung din gura lui,
La basme dulci — nebune . . . . .

El o desmeardă suridênd,
Cu dulci și sfinte șoapte . . . . .
Ea îl privește lin și blând
Și uită tot — și toate!

Luna privește gânditor
La Ei, și cu văpaie
Le 'ncunună ființa lor
Și pletele bălaie.

Zefirul geme 'năbușit
Uitându-se prin geamuri
Ear' filomela liniștit
Înaltă-un cânt pe ramuri . . . . .

În vatră focul sfânt s'a stîns! . . . .
Dar' Ei perduți în visuri
Se țin în brațe tot mai strîns,
Se 'ngână'n tainici rîsuri . . . . .

„E cineva", șoptește Ea —
„Aud ca pași pe-afară."
Dar' El privind'o surideá
Dicêndu-i cu ocară:

„E numai vêntul cel șiret,
„El bate numa 'n geamuri,
„N'-audi cum el suspină 'ncet
„Când șueră prin ramuri?"

Ear' Ea îi dice 'ncetinel
„N'-audi?! . . . . o du-te . . . du-te" . . .
Dar' El se pleacă frumușel
Pe frunte s'o sărute . . . .

Ea trĕmură ca un copil
Și fața-i e jeratic —
În prag apare atunci tiptil
Un chip de om sĕlbatic . . . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Și s'a retras dup' un moment
Cu pas grăbit și mare,
Ear' Ei privesc lung, tremurând,
Fantoma ce dispare . . . . .

*

A doua noapte liniștit
Luna din nou apare
Și stele blânde-au resărit
În numĕr foarte mare.

Ele aruncă pe-un mormênt
O palidă lumină
În care geme-acum plângênd
Virgina Vestalină.

De vie — vai! o au îngropat
Nu că-și călcase votul
Iubind, ci pentru-c' a lăsat
Ca sĕ se stîngă focul.

— — — — — — — — — — — — — — —

Și din mormênt rĕsună-un glas
Prin noaptea 'ntunecată:
„Iubite-ți dic un bun rĕmas
„De cea din urmă dată . . . .

„Nu-mi pare rĕu, că am sĕ mor,
„Nu-mi pare rĕu de vieață,
„Căci am gustat un sfânt amor
„De-o tainică dulceață . . . . ."

Luna se 'naltă 'n sus pe ceriu
Ear' glasu 'n groapă tace . . . . .
Și 'n noaptea plină de misteriu
Liniște grea se face . . . . .

*

Trecut'a timp . . . . . ear' pe mormênt
Crescut'a earbă verde . . . .
Pe el ades, un tinĕr blând
Îngenunchind se vede . . . .

Un tinĕr pre cum n'a mai fost
Nici poate ca sĕ fie
Numa 'n povesti cu dulce rost
Cu dulce poesie. —

Dar' palid e . . . . și dureros,
Ochii-i lucesc chimeric . . . .
Ear' fața 'i arde fioros
În foc nebun, feeric . . . . .

De multe-ori plângênd amar
Lacrĕmi îi cad în ropot . . . .
De alte-ori cu-un rîs bizar
El rîde lung cu hohot . . . . .

Și vine des l' acest mormênt
Diua și noaptea 'ntr'una
Fie și ploaie, fie și vênt
El vine 'n totdeauna. —

Adese-ori pe călĕtori
Cari trec pe lângă dînsul
I-apucă jale și fiori . . . .
Și-i podidește plânsul . . . . .

Și de-i întrebi că cine-i El
Și 'n ăst loc trist ce face?
Ei îți șoptesc încetinel:
„E un nebun — dă-i pace!"

Emiliu Sabo.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara